YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

19 päivänä syyskuuta 2006 *

Asiassa C-506/04,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Cour administrative (Luxemburg) on esittänyt 7.12.2004 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 9.12.2004, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Graham J. Wilson

vastaan

Ordre des avocats du barreau de Luxembourg,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti V. Skouris, jaostojen puheenjohtajat P. Jann, C. W. A. Timmermans ja A. Rosas sekä tuomarit J.-P. Puissochet, R. Schintgen, K. Lenaerts (esittelevä tuomari), E. Juhász, E. Levits, A. Ó Caoimh ja L. Bay Larsen,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

julkisasiamies: C. Stix-Hackl,
kirjaaja: hallintovirkamies K. Sztranc-Sławiczek,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 14.3.2006 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Wilson, edustajanaan avocat L. Lorang, C. Vajda, QC, ja barrister V. Sloane,

– ordre des avocats du barreau de Luxembourg, edustajinaan avocat C. Ossola ja avocat C. Kaufhold,

– Luxemburgin hallitus, asiamiehenään S. Schreiner, avustajanaan avocat L. Dupong,

– Ranskan hallitus, asiamiehinään C. Bergeot-Nunes ja G. de Bergues,

– Italian hallitus, asiamiehenään I. M. Braguglia, avustajanaan avvocato dello Stato A. Cingolo,

– Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään R. Caudwell, avustajanaan barrister M. Demetriou,

– Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään A. Bordes ja H. Støvlbæk,

kuultuaan julkisasiamiehen 11.5.2006 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee asianajajan ammatin pysyvän harjoittamisen helpottamisesta muussa kuin siinä jäsenvaltiossa, jossa ammatillinen pätevyys on hankittu, 16 päivänä helmikuuta 1998 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 98/5/EY (EYVL L 77, s. 36) tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, joka on saanut alkunsa siitä, että conseil de l'ordre des avocats du barreau de Luxembourg (Luxemburgin asianajajayhteisön johtokunta, jäljempänä asianajajayhteisön johtokunta) kieltäytyi merkitsemästä Wilsonia, joka on Yhdistyneen kuningaskunnan kansalainen, Luxemburgin asianajajayhteisön asianajajien luetteloon.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Direktiivi 98/5

3 Direktiivin 98/5 2 artiklan ensimmäisessä kohdassa säädetään seuraavaa:

"Jokaisella asianajajalla on oikeus harjoittaa pysyvästi asianajotoimintaa, sellaisena kuin se on määritelty 5 artiklassa, missä tahansa muussa jäsenvaltiossa käyttäen alkuperäistä ammattinimikettään."

4 Direktiivin 98/5 3 artiklassa, jonka otsikko on "Merkitseminen toimivaltaisen viranomaisen luetteloon", säädetään seuraavaa:

"1. Asianajajan, joka haluaa harjoittaa ammattiaan muussa kuin siinä jäsenvaltiossa, jossa hän on hankkinut ammatillisen pätevyytensä, on kirjoittauduttava kyseisen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen pitämään luetteloon.

2. Vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen on merkittävä asianajaja luetteloon saatuaan nähtäväkseen todistuksen siitä, että asianajaja on merkitty sen jäsenvaltion, josta hän on peräisin, toimivaltaisen viranomaisen pitämään luetteloon. Vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen voi vaatia, että tämä sen jäsenvaltion, josta asianajaja on peräisin, toimivaltaisen viranomaisen antama todistus ei ole sitä esitettäessä kolmea kuukautta vanhempi. Vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen ilmoittaa sen jäsenvaltion, josta asianajaja on peräisin, toimivaltaiselle viranomaiselle tästä luetteloon merkitsemisestä.

_ _"

Direktiivin 98/5 5 artiklassa, jonka otsikko on "Toiminta-ala", säädetään seuraavaa:

"1. Jollei 2 ja 3 kohdasta muuta johdu, asianajaja, joka harjoittaa ammattiaan käyttäen alkuperäistä ammattinimikettään, harjoittaa samaa ammatillista toimintaa kuin asianajaja, joka toimii vastaanottavan jäsenvaltion asianmukaista ammattinimikettä käyttäen, ja hän voi erityisesti antaa lainopillisia neuvoja, jotka koskevat sen jäsenvaltion oikeutta, josta hän on peräisin, yhteisön oikeutta, kansainvälistä oikeutta ja vastaanottavan jäsenvaltion oikeutta. Hänen on joka tapauksessa noudatettava kansallisissa tuomioistuimissa sovellettavia menettelytapasääntöjä.

2. Jäsenvaltiot, jotka alueellaan antavat määrätylle asianajajien ryhmälle oikeuden laatia tiettyjä asiakirjoja, joissa annetaan valtuus hallita kuolinpesää tai joissa perustetaan tai siirretään oikeus kiinteään omaisuuteen, mitkä tehtävät joissakin muissa jäsenvaltioissa on varattu muille kuin asianajajan ammattia harjoittaville, voivat kieltää asianajajaa, joka toimii käyttäen sellaista alkuperäistä ammattinimikettä, joka on myönnetty jossakin viimeksi mainituista jäsenvaltioista, harjoittamasta tätä toimintaa.

3. Asiakkaan edustamiseen tai puolustamiseen oikeudessa liittyvän toiminnan harjoittamiseksi ja sikäli kuin vastaanottavan jäsenvaltion oikeudessa varataan tällainen toiminta kyseisen jäsenvaltion ammattinimikettä käyttäen ammattiaan harjoittaville asianajajille, vastaanottava jäsenvaltio voi velvoittaa asianajajat, jotka harjoittavat ammattiaan käyttäen alkuperäistä ammattinimikettään, toimimaan yhdessä joko sellaisen asianajajan kanssa, joka toimii kyseisessä tuomioistuimessa ja joka on tarvittaessa vastuussa tälle tuomioistuimelle, tai yhdessä tässä tuomioistuimessa toimivan 'avouén' kanssa.

Oikeuden moitteettoman toiminnan varmistamiseksi jäsenvaltiot voivat kuitenkin vahvistaa erityissääntöjä niiden ylimpiin tuomioistuimiin pääsylle, kuten varata sen erikoistuneille asianajajille."

6 Direktiivin 98/5 9 artiklassa, jonka otsikko on "Perustelut ja muutoksenhaku", säädetään seuraavaa:

"Edellä 3 artiklassa tarkoitettua asianajajan luetteloon merkitsemistä koskevat kielteiset päätökset sekä kurinpidollisia seuraamuksia koskevat päätökset on perusteltava.

Näihin päätöksiin voidaan hakea muutosta kansallisen oikeuden mukaisilla muutoksenhakukeinoilla."

7 Direktiivin 98/5 10 artiklassa, jonka otsikko on "Yhdenvertaisuus vastaanottavan jäsenvaltion asianajajan kanssa", säädetään seuraavaa:

"1. Alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen ammattiaan harjoittavaan asianajajaan, joka osoittaa toimineensa tosiasiallisesti ja säännöllisesti vähintään kolmen vuoden ajan vastaanottavassa jäsenvaltiossa ja sen oikeuden parissa, mukaan luettuna yhteisöoikeus, ei sovelleta [vähintään kolmivuotisesta ammatillisesta korkeammasta koulutuksesta annettujen tutkintotodistusten tunnustamista koskevasta yleisestä järjestelmästä 21 päivänä joulukuuta 1988 annetun neuvoston] direktiivin 89/48/ETY (EYVL 1989, L 19, s. 16) 4 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettuja vaatimuksia, jotka koskevat vastaanottavan jäsenvaltion asianajajan ammattiin pääsyä. Tosiasiallisella ja säännöllisellä toiminnalla tarkoitetaan toiminnan harjoittamista ilman muita kuin jokapäiväisestä elämästä aiheutuvia keskeytyksiä.

– –

3. Alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen ammattiaan harjoittava asianajaja, joka osoittaa toimineensa tosiasiallisesti ja säännöllisesti vähintään kolmen vuoden ajan vastaanottavassa jäsenvaltiossa, mutta vähemmän aikaa vastaanottavan jäsenvaltion oikeuden parissa, voi saada kyseisen valtion toimivaltaiselta viranomaiselta luvan päästä vastaanottavan jäsenvaltion asianajajan ammattiin ja harjoittaa ammattiaan käyttäen ammattinimikettä, joka vastaa tätä ammattia kyseisessä jäsenvaltiossa, ilman, että direktiivin 89/48 – – 4 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettuja vaatimuksia sovelletaan häneen, seuraavin edellytyksin ja ehdoin:

a) Vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen ottaa huomioon tosiasiallisen ja säännöllisen toiminnan edellä tarkoitettuna ajanjaksona sekä vastaanottavan jäsenvaltion oikeutta koskevan tuntemuksen ja ammattikokemuksen sekä osallistumisen vastaanottavan jäsenvaltion oikeutta, mukaan lukien ammatillinen oikeus ja ammattietiikka, koskeviin kursseihin ja seminaareihin.

– –"

Kansallinen oikeus

8 Loi du 10 août 1991 sur la profession d'avocat -nimisen lain (asianajajan ammatista 10.8.1991 annettu laki, Mémorial A 1991, s. 1110; jäljempänä 10.8.1991 annettu laki) 5 §:ssä säädetään seuraavaa:

"Asianajajan ammattia voi harjoittaa vain henkilö, joka on merkitty jonkin Luxemburgin suurherttuakunnassa sijaitsevan asianajajayhteisön luetteloon."

9 Lain, joka annettiin 10.8.1991, 6 §:ssä säädetään seuraavaa:

"1) Luetteloon voidaan merkitä ainoastaan henkilö, joka

a) antaa tarvittavat takeet kunniallisuudestaan;

b) osoittaa täyttävänsä toiminnan käytännön harjoitteluun hyväksymisen edellytykset.

Asianajajayhteisön johtokunta voi poikkeuksellisesti vapauttaa hakijan, joka on suorittanut ammattiin liittyvän harjoittelun valtiossa, josta hän on peräisin, ja joka voi osoittaa harjoittaneensa ammattitoimintaa vähintään viiden vuoden ajan, tietyistä käytännön harjoitteluun hyväksymisen edellytyksistä;

c) on Luxemburgin kansalainen tai Euroopan yhteisöjen jonkin jäsenvaltion kansalainen. Asianajajayhteisön johtokunta voi oikeusministeriä kuultuaan vapauttaa tästä edellytyksestä hakijan, joka on jonkin muun kuin Euroopan yhteisöön kuuluvan valtion kansalainen, mikäli tämä valtio toimittaa sille vastavuoroisuustodistuksen. Sama pätee hakijoihin, joilla on poliittisen pakolaisen asema ja joille on myönnetty turvapaikka Luxemburgin suurherttuakunnassa.

2) Ennen asianajajaluetteloon merkitsemistä asianajajakokelaat vannovat asianajajayhteisön johtajan [Bâtonnier de l'Ordre] tai hänen edustajansa esitteleminä Cour de cassationissa valan, jonka sanamuoto on seuraava: 'Vakuutan uskollisuuttani suurherttualle ja vakuutan noudattavani perustuslakia ja valtion lakeja; vakuutan, etten loukkaa tuomioistuinten nauttimaa kunnioitusta; vakuutan, etten toimi neuvonantajana tai asianajajana oikeudessa yhdessäkään sellaisessa asiassa, jonka oikeellisuuteen en sisimmässäni usko'."

10 Näitä asianajajien luetteloon merkitsemisen edellytyksiä muutettiin loi du 13 novembre 2002 portant transposition en droit luxembourgeois de la Directive 98/5/CE du Parlement Européen et du Conseil du 16 février 1998 visant à faciliter l'exercice permanent de la profession d'avocat dans un État membre autre que celui où la qualification a été acquise et portant: 1. modification de la loi modifiée du 10 août 1991 sur la profession d'avocat; 2. modification de la loi du 31 mai 1999 régissant la domiciliation des sociétés -nimisen lain (13.11.2002 annettu laki, jolla asianajajan ammatin pysyvän harjoittamisen helpottamisesta muussa kuin siinä jäsenvaltiossa, jossa ammatillinen pätevyys on hankittu 16 päivänä helmikuuta 1998 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 98/5/EY saatetaan osaksi Luxemburgin oikeusjärjestystä ja jolla muutetaan 10.8.1991 annettua lakia, sellaisena kuin se on muutettuna, ja 31.5.1999 annettua lakia, Mémorial A 2002, s. 3202; jäljempänä 13.11.2002 annettu laki) 14 §:llä.

11 Tässä 14 §:ssä muun muassa lisättiin 10.8.1991 annetun lain 6 §:n 1 momenttiin d kohta, jossa asetetaan seuraava luetteloon merkitsemistä koskeva edellytys:

"hallitsee oikeussäännösten laatimiskielen sekä kielijärjestelmästä 24.2.1984 annetussa laissa tarkoitetut hallinto- ja oikeudenkäyntikielet".

12 Lainsäädännön kielestä säädetään loi du 24 février 1984 sur le régime des langues -nimisessä laissa (kielijärjestelmästä 24.2.1984 annettu laki; Mémorial A 1984, s. 196), jossa säädetään seuraavaa:

"Lait ja niiden täytäntöönpanoasetukset laaditaan ranskan kielellä. Kun lakeihin ja asetuksiin on liitetty käännös, ainoastaan ranskankielinen teksti on todistusvoimainen.

Jos jokin valtion elin, kunnat tai julkiset laitokset antavat asetuksia, joihin ei viitata edellisessä kohdassa, muulla kuin ranskan kielellä, ainoastaan kyseisen elimen käyttämä kieli on todistusvoimainen.

Tässä pykälässä ei poiketa kansainvälisten sopimusten alalla sovellettavista säännöksistä."

13 Hallintoelimissä ja tuomioistuimissa käytettävistä kielistä säädetään kielijärjestelmästä 24.2.1984 annetun lain 3 §:ssä seuraavaa:

"Hallinnossa, sekä riita-asiassa että muussa asiassa, ja tuomioistuimessa voidaan käyttää ranskan, saksan tai luxemburgin kieltä, ellei erikseen tiettyjen asioiden osalta toisin säädetä."

14 Lain, joka annettiin 13.11.2002, 3 §:n 1 momentin mukaisesti muussa jäsenvaltiossa kuin Luxemburgin suurherttuakunnassa ammatillisen pätevyytensä hankkineen asianajajan (jäljempänä eurooppalainen asianajaja) on oltava merkitty Luxemburgin suurherttuakunnan jonkin asianajajayhteisön luetteloon, jotta hän voisi toimia siellä asianajajana käyttäen alkuperäistä ammattinimikettään.

15 Saman lain 3 §:n 2 momentissa säädetään seuraavaa:

"Luxemburgin suurherttuakunnan sen asianajajayhteisön johtokunta, joka käsittelee eurooppalaisen asianajajan hakemusta saada harjoittaa asianajajan toimintaa alkuperäisellä ammattinimikkeellä, merkitsee eurooppalaisen asianajajan tähän asianajajayhteisöön kuuluvien asianajajien luetteloon tutkittuaan haastattelussa, että eurooppalainen asianajaja hallitsee vähintään 10.8.1991 annetun lain 6 §:n 1 momentin d kohdassa mainitut kielet, sekä 10.8.1991 annetun lain 6 §:n 1 momentin a kohdassa, c kohdan ensimmäisessä virkkeessä ja d kohdassa mainittujen

asiakirjojen perusteella ja siitä, että jäsenvaltion, josta hän on peräisin, toimivaltaiset viranomaiset ovat merkinneet asianomaisen eurooppalaisen asianajajan luetteloon, annetun todistuksen perusteella. – –

– –"

16 Lain, joka annettiin 13.11.2002, 3 §:n 3 momentin mukaan tämän pykälän 2 momentin mukaisen luetteloon merkitsemisen epäämisestä tehtävät päätökset on perusteltava ja niistä on ilmoitettava kyseiselle asianajajalle; näihin päätöksiin voidaan "hakea muutosta 10.8.1991 annetun lain 26 §:n 7 momentin ja sitä seuraavien momenttien nojalla niissä vahvistettujen edellytysten ja yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti".

17 Lain, joka annettiin 10.8.1991, 26 §:n 7 momentissa säädetään muun muassa, että niissä tapauksissa, joissa asianajajan merkitseminen asianajajayhteisön luetteloon evätään, asianomainen voi valittaa kurinpito- ja hallintolautakunnalle (Conseil disciplinaire et administratif).

18 Tämän elimen kokoonpanosta säädetään tämän lain 24 §:ssä, jonka sanamuoto on seuraava:

"1) Tällä lailla perustetaan kurinpito- ja hallintolautakunta, joka koostuu viidestä asianajajien luettelon osaan I merkitystä asianajajasta, joista Luxemburgin asianajajayhteisön yleiskokous valitsee yksinkertaisella enemmistöllä neljä ja Diekirchin asianajajayhteisön yleiskokous yhden. Luxemburgin asianajajayh-

teisön yleiskokous valitsee neljä varajäsentä ja Diekirchin asianajajayhteisön yleiskokous yhden varajäsenen. Jokaista lautakunnan jäsentä edustaa esteen sattuessa virkaikäjärjestyksessä sen asianajajayhteisön varajäsen, johon hän kuuluu; mikäli jäsenen oman asianajajayhteisön varajäsenet ovat estyneitä, häntä edustaa toisen asianajajayhteisön varajäsen.

2) Jäsenten toimikausi on kaksi vuotta heidän valintaansa seuraavasta syyskuun 15. päivästä lukien. Mikäli jäsenen tai varajäsenen paikka vapautuu, kurinpito- ja hallintolautakunta valitsee asianomaiselle jäsenelle korvaavan jäsenen tai korvaavan varajäsenen. Korvaavan jäsenen ja korvaavan varajäsenen toimikausi päättyy samana päivänä kuin sen valitun jäsenen tai varajäsenen kausi olisi päättynyt, jonka hän korvaa. Kurinpito- ja hallintolautakunnan jäsenet voidaan valita tehtäväänsä uudelleen.

3) Kurinpito- ja hallintolautakunta valitsee puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Mikäli puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja ovat estyneitä, puhetta johtaa virkaiältään vanhin jäsen. Neuvoston nuorin jäsen toimii sihteerinä.

4) Kurinpito- ja hallintolautakunnan jäseneksi voidaan valita Luxemburgin kansalainen, joka on ollut merkittynä asianajajien luettelon osaan I vähintään viiden vuoden ajan ja joka ei ole asianajajayhteisön johtokunnan jäsen.

5) Mikäli kurinpito- ja hallintolautakunta ei kykene muodostamaan kokoonpanoaan edellä olevien säännösten mukaisesti, sen jäsenet valitsee sen asianajajayhteisön johtokunta, johon korvattavat jäsenet kuuluvat."

19 Lain, joka annettiin 10.8.1991, 28 §:n 1 momentissa säädetään mahdollisuudesta hakea muutosta kurinpito- ja hallintolautakunnan päätöksiin.

20 Tämän pykälän 2 momentissa, sellaisena kuin se oli voimassa ennen 13.11.2002 annettua lakia, säädettiin seuraavaa:

"Tätä tarkoitusta varten perustetaan kurinpito- ja hallintolautakunnan muutoksenhakuelin (Conseil disciplinaire et administratif d'appel), joka koostuu kahdesta Cour d'appelin tuomarista ja yhdestä asianajajaluettelon osaan I merkitystä asianajajajäsenestä.

Muutoksenhakuelimen tuomarijäsenet, heidän varamiehensä ja muutoksenhakuelimeen sijoitetut kirjaamotyöntekijät nimitetään Cour supérieure de justicen ehdotuksesta suurherttuan päätöksellä kahdeksi vuodeksi. Heille suoritettavat korvaukset vahvistetaan suurherttuan asetuksella.

Asianajajajäsen ja hänen varajäsenensä nimitetään suurherttuan päätöksellä kahdeksi vuodeksi. Heidät valitaan luettelosta, johon on merkitty viisi asianajajaluettelon osaan I vähintään viiden vuoden ajan merkittyinä ollutta asianajajaa ja jonka jokaisen asianajajayhteisön johtokunta asettaa kutakin toimea varten.

Jäsen ei voi olla samaan aikaan sekä asianajajayhteisön johtokunnan jäsen että kurinpito- ja hallintolautakunnan jäsen.

Kurinpito- ja hallintolautakunnan muutoksenhakuelin kokoontuu Cour suprêmen tiloissa, ja sen kanslia vastaa myös sen kirjaamotehtävistä."

21 Lain, joka annettiin 10.8.1991, 28 §:n 2 momentissa, sellaisena kuin se on muutettuna 13.11.2002 annetun lain 14 §:ssä, säädetään vastedes seuraavaa:

"Tätä tarkoitusta varten perustetaan kurinpito- ja hallintolautakunnan muutoksenhakuelin, joka koostuu kahdesta Cour d'appelin tuomarista ja kolmesta asianajajaluettelon osaan I merkitystä asianajajajäsenestä.

– –

Asianajajajäsenet ja heidän varajäsenensä nimitetään suurherttuan päätöksellä kahdeksi vuodeksi. Heidät valitaan luettelosta, johon on merkitty viisi asianajajaluettelon osaan I vähintään viiden vuoden ajan merkittyinä ollutta asianajajaa ja jonka jokaisen asianajajayhteisön johtokunta asettaa kutakin toimea varten.

– –

Puhetta kurinpito- ja hallintolautakunnassa johtaa virkaiältään vanhin tuomari."

22 Lain, joka annettiin 10.8.1991, 8 §:n 3 momentin, sellaisena kuin se on muutettuna 13.11.2002 annetun lain 14 V §:llä, mukaan luettelossa, johon asianajajat merkitään, on seuraavat neljä osaa:

"1. Luettelon osa I asianajajista, jotka täyttävät 5 ja 6 §:n edellytykset ja jotka ovat suorittaneet lakisääteisen harjoittelujakson päätteeksi suoritettavan kokeen

2. Luettelon osa II asianajajista, jotka täyttävät 5 ja 6 §:n edellytykset

3. Luettelon osa III avocat honoraire -asianajajista

4. Luettelon osa IV asianajajista, jotka toimivat alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen."

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

23 Wilson, joka on Yhdistyneen kuningaskunnan kansalainen, on barrister. Hän on ollut Englannin ja Walesin asianajajayhteisön jäsen vuodesta 1975. Hän on harjoittanut asianajajan ammattia Luxemburgissa vuodesta 1994.

24 Asianajajayhteisön johtokunta kutsui Wilsonin 29.4.2003 13.11.2002 annetun lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitettuun haastatteluun.

25 Wilson tuli 7.5.2003 tähän haastatteluun mukanaan luxemburgilainen asianajaja, mutta asianajajayhteisön johtokunta ei antanut tämän olla läsnä kyseisessä haastattelussa.

26 Asianajajayhteisön johtokunta ilmoitti Wilsonille 14.5.2003 päivätyllä kirjatulla kirjeellä päätöksestään olla merkitsemättä häntä asianajajien luettelon osaan IV, johon merkitään asianajajat, jotka toimivat alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen. Tämän päätöksen perustelut olivat seuraavat:

"Kun asianajajayhteisön johtokunta ilmoitti teille, että haastatteluun ei ole mahdollista tulla asianajajan avustamana, koska laissa ei säädetä tällaisesta mahdollisuudesta, kieltäydyitte haastattelusta ilman Maître – – avustusta. Asianajajayhteisön johtokunnalla ei täten ole ollut tilaisuutta varmistua siitä, että teillä on 10.8.1991 annetun lain 6 §:n 1 momentin d kohdan mukainen kielitaito."

27 Asianajajayhteisön johtokunta ilmoitti Wilsonille tässä kirjeessä, että "10.8.1991 annetun lain 26 §:n 7 momentin mukaisesti tästä päätöksestä voidaan valittaa kurinpito- ja hallintolautakunnalle (postiosoite Boîte Postale 575, L-1025 Luxembourg) 40 päivän kuluessa tämän päätöksen lähettämisestä".

28 Wilson vaati tämän epäävän päätöksen kumoamista tribunal administratif de Luxembourgissa 28.7. nostamallaan kanteella.

29 Tribunal administratif totesi 13.5.2004 tekemällään päätöksellä, ettei sillä ole toimivaltaa ratkaista asiaa.

30 Wilson valitti tästä päätöksestä Cour administrativen kirjaamoon 22.6.2004 saapuneella kirjelmällä.

31 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin toteaa, että kysymys, joka koskee Luxemburgin lainsäädännössä säädetyn muutoksenhakumenettelyn yhteensopivuutta direktiivin 98/5 9 artiklan kanssa, liittyy suoraan kysymykseen, joka koskee hallintotuomioistuinten toimivaltaa käsitellä pääasiaa. Asiakysymyksen osalta kansallinen tuomioistuin pohtii, ovatko luxemburgilaiset säännökset, joissa otetaan käyttöön eurooppalaisten asianajajien, jotka haluavat harjoittaa ammattiaan Luxemburgissa, kielitaidon valvonta, yhteensopivat yhteisön oikeuden kanssa.

32 Näin ollen Cour administrative päätti keskeyttää asian käsittelyn ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko – – direktiivin 98/5 9 artiklaa tulkittava siten, että 10.8.1991 annetussa laissa, sellaisena kuin se on muutettuna 13.11.2002 annetulla lailla, säädetyn kaltainen muutoksenhakumenettely on ristiriidassa kyseisen artiklan kanssa?

2) Onko erityisesti muutoksenhaku Conseil disciplinaire et administratifin ja Conseil disciplinaire et administratif d'appelin kaltaisiin muutoksenhakuelimiin direktiivin 98/5 9 artiklassa tarkoitettu 'kansallisen oikeuden mukainen muutoksenhakukeino' ja onko tätä artiklaa tulkittava siten, että muutoksenhakukeino, joka edellyttää, että asia saatetaan yhden tai useamman tällaisen elimen käsiteltäväksi ennen kuin oikeudellinen kysymys on mahdollista saattaa kyseisessä artiklassa tarkoitetun tuomioistuimen käsiteltäväksi, on ristiriidassa kyseisen artiklan kanssa?

3) Onko jäsenvaltion toimivaltaisilla viranomaisilla oikeus asettaa jäsenvaltion virallisten kielten hallitseminen edellytykseksi sille, että se antaa toisesta jäsenvaltiosta peräisin olevalle asianajajalle oikeuden harjoittaa pysyvästi ammattiaan alkuperäisellä ammattinimikkeellään direktiivin 98/5 5 artiklassa täsmennetyillä toiminta-aloilla?

4) Voivatko toimivaltaiset viranomaiset asettaa erityisesti sellaisen vaatimuksen, että oikeus ammatin harjoittamiseen edellyttää sitä, että asianajaja suorittaa vastaanottavan jäsenvaltion kaikkien kolmen pääkielen (tai usean tällaisen kielen) suullisen kielikokeen, jotta toimivaltaiset viranomaiset voivat varmistaa sen, että asianajaja hallitsee kyseiset kolme kieltä, ja mikäli tähän vastataan myöntävästi, mitkä ovat mahdollisesti vaadittavat menettelylliset takeet?"

Ensimmäinen ja toinen kysymys

Yhteisöjen tuomioistuimen toimivalta vastata näihin kysymyksiin ja niiden tutkittavaksi ottaminen

33 Ordre des avocats du barreau de Luxembourg (jäljempänä asianajajayhteisö), jota tukee Luxemburgin hallitus, väittää, että kaksi ensimmäistä kysymystä eivät kuulu yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaan. Ne katsovat, että ennakkoratkaisupyynnöt esittänyt tuomioistuin pyytää näissä kysymyksissä direktiivin 98/5 9 artiklan tulkintaa kansallisten säännösten valossa. Yhteisöjen tuomioistuimella ei kuitenkaan ole toimivaltaa valvoa kansallisten säännösten yhteensopivuutta yhteisön oikeuden kanssa eikä tulkita näitä säännöksiä.

34 Yhteisöjen tuomioistuimella ei ole EY 234 artiklaan perustuvassa menettelyssä toimivaltaa lausua kansallisten oikeussääntöjen yhteensopivuudesta yhteisön oikeuden säännösten kanssa (ks. mm. asia C-130/93, Lamaire, tuomio 7.7.1994, Kok. 1994, s. I-3215, 10 kohta). Lisäksi tällä artiklalla luodun oikeudellisen yhteistyön yhteydessä kansallisten säännösten tulkinta kuuluu kansallisille tuomioistuimille, ei yhteisöjen tuomioistuimelle (ks. mm. asia C-37/92, Vanacker ja Lesage, tuomio 12.10.1993, Kok. 1993, s. I-4947, 7 kohta).

35 Yhteisöjen tuomioistuimella on sen sijaan toimivalta esittää kansalliselle tuomioistuimelle kaikki sellaiset yhteisön oikeuden tulkintaan liittyvät seikat, joiden avulla se voi arvioida kansallisten oikeussääntöjen yhteensopivuutta yhteisön oikeuden kanssa (ks. mm. em. asia Lamaire, tuomion 10 kohta).

36 Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa kahteen ensimmäiseen kysymykseen liittyy pyyntö lausua direktiivin 98/5 9 artiklan tulkinnasta, jonka avulla kansallisen tuomioistuimen pitäisi voida arvioida sitä, onko Luxemburgin lainsäädännössä käyttöön otettu muutoksenhakumenettely yhteensopiva tämän artiklan kanssa. Nämä kysymykset kuuluvat siis yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaan.

37 Asianajajayhteisö väittää lisäksi, että ennakkoratkaisupyynnön esittämisestä tehdyssä päätöksessä ei mainita mitään pääasiassa kyseessä olevien muutoksenhakuelinten luonteesta, kokoonpanosta ja toimintatavasta, minkä vuoksi yhteisöjen tuomioistuin ei voi antaa kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllistä vastausta kahteen ensimmäiseen kysymykseen.

38 Tältä osin on muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti on niin, että koska kansalliselle tuomioistuimelle on pyrittävä antamaan hyödyllinen tulkinta yhteisön oikeudesta, kansallisen tuomioistuimen on määriteltävä esittämiinsä kysymyksiin liittyvät tosiseikat ja oikeudelliset seikat tai ainakin selostettava ne tosiseikkoja koskevat lähtökohdat, joihin nämä kysymykset perustuvat (ks. mm. asia C-67/96, Albany, tuomio 21.9.1999, Kok. 1999, s. I-5751, 39 kohta ja yhdistetyt asiat C-51/96 ja C-191/97, Deliège, tuomio 11.4.2000, Kok. 2000, s. I-2549, 30 kohta).

39 Ennakkoratkaisupyynnöissä annetut tiedot eivät ole tarpeen ainoastaan sen vuoksi, että yhteisöjen tuomioistuin voi niiden perusteella antaa asian ratkaisun kannalta hyödyllisiä vastauksia, vaan myös siksi, että jäsenvaltioiden hallituksilla ja muilla osapuolilla on niiden perusteella mahdollisuus esittää huomautuksensa yhteisöjen

tuomioistuimen perussäännön 23 artiklan mukaisesti. Yhteisöjen tuomioistuimen on huolehdittava siitä, että kyseiset osapuolet voivat käyttää tätä mahdollisuuttaan, kun otetaan huomioon se, että tämän artiklan mukaan ainoastaan ennakkoratkaisupyynnöt annetaan tiedoksi näille osapuolille (ks. mm. em. asia Albany, tuomion 40 kohta ja asia C-145/03, Keller, tuomio 12.4.2005, Kok. 2005, s. I-2529, 30 kohta).

40 Esillä olevassa asiassa pääasian asianosaisten, jäsenvaltioiden hallitusten ja Euroopan yhteisöjen komission esittämistä huomautuksista käy ilmi, että ne ovat voineet esittää asianmukaisesti kantansa kahdesta ensimmäisestä kysymyksestä.

41 Yhteisöjen tuomioistuin katsoo saaneensa ennakkoratkaisupyynnön esittämisestä tehdystä päätöksestä ja sille esitetyistä huomautuksista riittävästi tietoja voidakseen antaa esitettyihin kysymyksiin hyödyllisen vastauksen.

42 Edellä esitetystä seuraa, että yhteisöjen tuomioistuimen on vastattava kahteen ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen.

Asiakysymys

43 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt kansallinen tuomioistuin pyytää kahdessa ensimmäisessä kysymyksessään, jotka on aiheellista käsitellä yhdessä, yhteisöjen tuomioistuinta tulkitsemaan direktiivin 98/5 9 artiklassa olevaa kansallisen oikeuden mukaisen muutoksenhakukeinon käsitettä Luxemburgin lainsäädännössä säädetyn muutoksenhakumenettelyn kannalta.

44 Tältä osin on muistutettava, että direktiivin 98/5 9 artiklassa säädetään, että vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen päätöksiä varten, joissa evätään sellaisen asianajajan luetteloon merkitseminen, joka haluaa toimia alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen, on oltava kansallisen oikeuden mukaisia muutoksenhakukeinoja.

45 Tästä säännöksestä seuraa, että jäsenvaltioiden on toteutettava direktiivin 98/5 tavoitteiden saavuttamiseksi riittävän tehokkaita toimenpiteitä, jotta henkilöt, joita asia koskee, voivat tosiasiallisesti vedota siinä myönnettyihin oikeuksiin kansallisissa tuomioistuimissa (ks. analogisesti asia 222/84, Johnston, tuomio 15.5.1986, Kok. 1986, s. 1651, Kok. Ep. VIII, s. 621, 17 kohta).

46 Kuten Ranskan hallitus ja komissio korostavat, tällä säännöksellä asetettu tuomioistuinvalvontaa koskeva vaatimus on ilmaus yhteisön oikeuden yleisestä periaatteesta, joka johtuu jäsenvaltioiden yhteisestä valtiosääntöperinteestä ja joka on myös vahvistettu ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen 6 ja 13 artiklassa (ks. mm. em. asia Johnston, tuomion 18 kohta; asia 222/86, Heylens ym., tuomio 15.10.1987, Kok. 1987, s. 4097, Kok. Ep. IX, s. 225, 14 kohta; asia C-424/99, komissio v. Itävalta, tuomio 27.11.2001, Kok. 2001, s. I-9285, 45 kohta ja asia C-459/99, MRAX, tuomio 25.7.2002, Kok. 2002, s. I-6591, 101 kohta).

47 Direktiivillä 98/5 säädettyjen oikeuksien tehokkaan oikeussuojan takaamiseksi elimen, jonka käsiteltäväksi saatetaan tämän direktiivin 3 artiklassa tarkoitetun luetteloon merkitsemisen epäämisestä tehtyä päätöstä koskeva muutoksenhaku, on vastattava yhteisön oikeuden mukaista tuomioistuimen käsitettä.

48 Yhteisöjen tuomioistuin on määrittänyt tätä käsitettä oikeuskäytännössään, joka koskee EY 234 artiklassa tarkoitetun kansallisen tuomioistuimen käsitettä, esittämällä tiettyjä kriteerejä, jotka kyseisen elimen on täytettävä ja joita ovat muun muassa sen lakisääteisyys, pysyvyys, sen tuomiovallan pakottavuus, menettelyn

kontradiktorisuus ja toimiminen oikeussääntöjen soveltajana (ks. vastaavasti asia 61/65, Vaassen-Göbbels, tuomio 30.6.1966, Kok. 1966, s. 377, Kok. Ep. I, s. 263 ja asia C-54/96, Dorsch Consult, tuomio 17.9.1997, Kok. 1997, s. I-4961, 23 kohta) sekä riippumattomuus ja puolueettomuus (ks. vastaavasti mm. asia 14/86, Pretore di Salò v. X, tuomio 11.6.1987, Kok. 1987, s. 2545, Kok. Ep. IX, s. 111, 7 kohta; asia 338/85, Pardini, tuomio 21.4.1988, Kok. 1988, s. 2041, 9 kohta ja asia C-17/00, De Coster, tuomio 29.11.2001, Kok. 2001, s. I-9445, 17 kohta).

49 Itsenäisyyden käsite, joka kuuluu erottamattomasti tuomioistuimen tehtävään, merkitsee ennen kaikkea, että kyseinen toimielin on ulkopuolinen siihen viranomaiseen nähden, joka on tehnyt päätöksen, johon on haettu muutosta (ks. vastaavasti mm. asia C-24/92, Corbiau, tuomio 30.3.1993, Kok. 1993, s. I-1277, Kok. Ep. XIV, s. I-117, 15 kohta ja asia C-516/99, Schmid, tuomio 30.5.2002, Kok. 2002, s. I-4573, 36 kohta).

50 Itsenäisyyden käsitteeseen kuuluu lisäksi kaksi osatekijää.

51 Ensimmäinen, ulkoinen osatekijä edellyttää, että elin on suojattu sellaisilta ulkoisilta toimenpiteiltä tai painostuksilta, jotka voivat vaarantaa sen jäsenten päätöksenteon riippumattomuuden heidän ratkaistavakseen saatettujen asioiden osalta (ks. vastaavasti asia C-103/97, Köllensperger ja Atzwanger, tuomio 4.2.1999, Kok. 1999, s. I-551, 21 kohta ja asia C-407/98, Abrahamsson ja Anderson, tuomio 6.7.2000, Kok. 2000, s. I-5539, 36 kohta; ks. myös asia Campbell ja Fell v. Yhdistynyt kuningaskunta, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 28.6.1984, A-sarja, nro 80, § 78). Tämä välttämätön vapaus tällaisista ulkoisista tekijöistä edellyttää tiettyjä takeita, joilla voidaan suojata henkilöitä, joiden tehtäväksi päätöksenteko on annettu, kuten erottamattomuus (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat C-9/97 ja C-118/97, Jokela ja Pitkäranta, tuomio 22.10.1998, Kok. 1998, s. I-6267, 20 kohta).

52 Toinen, sisäinen osatekijä liittyy puolueettomuuden käsitteeseen ja merkitsee sitä, että elin ylläpitää yhtäläistä etäisyyttä asian asianosaisiin ja siihen, mitkä ovat heidän

intressinsä asian kohteeseen. Tämä osatekijä edellyttää objektiivisuuden noudattamista (ks. vastaavasti em. asia Abrahamsson ja Anderson, tuomion 32 kohta) ja sitä, ettei toimielimellä ole muuta intressiä asian ratkaisun lopputulokseen kuin oikeussääntöjen soveltaminen.

53 Nämä riippumattomuuden ja puolueettomuuden takeet edellyttävät sellaisten sääntöjen olemassaoloa, jotka koskevat muun muassa elimen kokoonpanoa, nimitystä ja toimikauden kestoa sekä perusteita, jotka koskevat elimen jäsenten pidättymistä päätöksenteosta, jääviyttä ja erottamista, ja joiden perusteella yksityisten perustellut epäilyt siltä osin, onko kyseinen elin täysin ulkopuolisen vaikutusvallan ulottumattomissa, ja siltä osin, onko se täysin puolueeton vastakkain oleviin intresseihin nähden, voidaan sivuuttaa (ks. tältä osin em. asia Dorsch Consult, tuomion 36 kohta; em. asia Köllensperger ja Atzwanger, tuomion 20–23 kohta ja em. asia De Coster, tuomion 18–21 kohta; ks. vastaavasti myös asia De Cubber v. Belgia, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 26.10.1984, A-sarja, nro 86, § 24).

54 Nyt esillä olevassa asiassa kurinpito- ja hallintolautakunnan kokoonpanolle, sellaisena kuin se on vahvistettu 10.8.1991 annetun lain 24 §:ssä, on ominaista se, että sen jäseninä on vain Luxemburgin kansalaisuuden omaavia asianajajia, jotka on merkitty asianajajaluettelon osaan I – siis sellaisten asianajajien luettelon osaan, jotka harjoittavat ammattiaan luxemburgilaista ammattinimikettä käyttäen ja jotka ovat läpäisseet käytännön harjoittelun päätteeksi suoritettavan kokeen – ja jotka Luxemburgin ja Diekirchin asianajajayhteisöjen yleiskokoukset ovat tähän tehtävään äänestyksellä valinneet.

55 Kurinpito- ja hallintolautakunnan muutoksenhakuelimen osalta 10.8.1991 annetun lain 28 §:n 2 momenttiin 13.11.2002 annetun lain 14 §:ssä tehdyllä muutoksella myönnetään enemmän vaikutusvaltaa asianajajajäsenille, joiden on oltava merkitty tähän samaan luettelon osaan ja jotka ovat kummankin tämän tuomion edellisessä kohdassa mainitun asianajajayhteisön johtokunnan esittelemiä, kuin tuomarijäsenille.

56 Kuten julkisasiamies toteaa ratkaisuehdotuksensa 47 kohdassa, asianajajayhteisön johtokunnan, jonka jäsenet ovat 10.8.1991 annetun lain 16 §:n mukaisesti

asianajajien luettelon osaan I kuuluvia asianajajia, päätöksiä, joilla evätään eurooppalaisen asianajajan luetteloon merkitseminen, valvoo ensimmäisenä asteena elin, joka koostuu vain tähän samaan luetteloon merkityistä asianajajista ja jonka päätöksiin voidaan hakea muutosta elimeltä, jonka jäsenten enemmistö on tällaisia asianajajia.

57 Eurooppalaisella asianajajalla, jolta asianajajayhteisön johtokunta on evännyt asianajajien luettelon osaan IV merkitsemisen, on näissä olosuhteissa perusteltuja syitä pelätä, että tapauksesta riippuen kaikilla näiden elinten jäsenillä tai niiden enemmistöllä on yhteinen, hänen intressinsä vastainen intressi sellaisen päätöksen vahvistamiseen, jolla markkinoilta poistetaan kilpailija, joka on hankkinut ammatillisen pätevyytensä toisessa jäsenvaltiossa, ja epäillä, että elin ei pidä yhtäläistä etäisyyttä kysymyksessä oleviin intresseihin (ks. vastaavasti asia Langborger v. Ruotsi, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 22.6.1989, A-sarja, nro 155, § 35).

58 Pääasiassa kyseessä olevan kaltaisten elinten kokoonpanoa koskevat säännöt eivät siis ole luonteeltaan sellaiset, että niillä voidaan taata riittävät puolueettomuuden takeet.

59 Toisin kuin Luxemburgin asianajajayhteisön johtokunta väittää, näihin kokoonpanoa koskeviin sääntöihin liittyviä epäilyjä ei voida oikaista sillä, että kurinpito- ja hallintolautakunnan muutoksenhakuelimen päätöksistä voidaan 10.8.1991 annetun lain 29 §:n 1 momentin mukaisesti tehdä kassaatiovalitus.

60 Vaikka direktiivin 98/5 9 artiklassa ei poissuljeta sitä, että muutosta haetaan ensin sellaiselta elimeltä, joka ei ole tuomioistuin, siinä ei myöskään säädetä, että asianomainen henkilö voi hakea muutosta tuomioistuimelta vasta sen jälkeen, kun hän on mahdollisesti käyttänyt loppuun muunkaltaiset oikeussuojakeinot. Joka tapauksessa jos kansallisessa lainsäädännössä säädetään muutoksenhausta sellaisessa elimessä, joka ei ole tuomioistuin, kyseisessä 9 artiklassa edellytetään, että asia

voidaan saattaa tehokkaasti ja kohtuullisessa ajassa (ks. analogisesti yhdistetyt asiat C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P ja C-254/99 P, Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio, tuomio 15.10.2002, Kok. 2002, s. I-8375, 180–205 ja 223–234 kohta) sellaisen yhteisön oikeuden mukaisen tuomioistuimen käsiteltäväksi, jolla on toimivalta käsitellä asiaa sekä tosiseikkojen että oikeudellisten seikkojen osalta.

61 Riippumatta siitä, onko asian käsitteleminen ensin kahdessa elimessä, jotka eivät ole tuomioistuimia, sovitettavissa yhteen kohtuullisen määräajan vaatimuksen kanssa, Luxemburgin suurherttuakunnan Cour de cassationin toimivalta on rajoitettu koskemaan vain oikeudellisia kysymyksiä, joten sillä ei ole täyttä tuomiovaltaa (ks. vastaavasti asia Incal v. Turkki, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 9.6.1998, Recueil des arrêts et décisions 1998-IV, s. 1547, § 72).

62 Edellä esitetty huomioon ottaen kahteen ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 98/5 9 artiklaa on tulkittava siten, että sen kanssa on ristiriidassa muutoksenhakumenettely, jonka yhteydessä kyseisen direktiivin 3 artiklan mukaisen luetteloon merkitsemisen epäävä päätös on riitautettava ensin elimessä, jonka jäseninä on vain asianajajia, jotka harjoittavat ammattiaan vastaanottavan jäsenvaltion ammattinimikettä käyttäen, ja jonka päätökseen voidaan hakea muutosta elimeltä, jonka jäsenten enemmistö on tällaisia asianajajia, ja kun tämän jäsenvaltion korkeimpaan oikeusasteeseen esitettävän kassaatiovalituksen yhteydessä tuomioistuinvalvonta koskee vain oikeudellisia seikkoja eikä tosiseikkoja.

Kolmas ja neljäs kysymys

63 Kolmannella ja neljännellä kysymyksellään, jotka on syytä tutkia yhdessä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee, sallitaanko yhteisön oikeudessa,

että vastaanottava jäsenvaltio asettaa asianajajalla olevan sen oikeuden edellytykseksi, jonka mukaan hän voi harjoittaa toimintaansa pysyvästi tässä jäsenvaltiossa alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen, että tämän jäsenvaltion kielten taito tarkastetaan, ja jos sallitaan, niin millä edellytyksillä.

64 Kuten direktiivin 98/5 johdanto-osan kuudennesta perustelukappaleesta käy ilmi, yhteisön lainsäätäjä on tällä direktiivillä halunnut muun muassa ratkaista ongelmat, jotka johtuvat toimivaltaisten viranomaisten luetteloihin merkitsemisen edellytyksiä koskevien kansallisten lainsäädäntöjen eroista, joista aiheutui epäyhdenvertaisuuksia ja vapaan liikkuvuuden esteitä (ks. vastaavasti myös asia C-168/98, Luxemburg v. parlamentti ja neuvosto, tuomio 7.11.2000, Kok. 2000, s. I-9131, 64 kohta).

65 Tässä asiayhteydessä direktiivin 98/5 3 artiklassa säädetään, että asianajajan, joka haluaa harjoittaa ammattiaan muussa kuin siinä jäsenvaltiossa, jossa hän on hankkinut ammatillisen pätevyytensä, on kirjoittauduttava kyseisen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen luetteloon ja tämän on merkittävä asianajaja luetteloon "saatuaan nähtäväkseen todistuksen siitä, että asianajaja on merkitty sen jäsenvaltion, josta hän on peräisin, toimivaltaisen viranomaisen pitämään luetteloon".

66 Kun otetaan huomioon direktiivin 98/5 tavoite, josta muistutetaan tämän tuomion 64 kohdassa, on katsottava Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen ja komission tavoin, että yhteisön lainsäätäjä on tämän direktiivin 3 artiklassa yhdenmukaistanut kokonaan tällä direktiivillä myönnetyn oikeuden käyttämiselle asetetut ennakkovaatimukset.

67 Se, että asianajaja esittää vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle todistuksen siitä, että hänet on merkitty sen jäsenvaltion, josta hän on peräisin, toimivaltaisen viranomaisen pitämään luetteloon, on siis ainoa edellytys sille, että asianomainen henkilö merkitään luetteloon vastaanottavassa jäsenvaltiossa, mikä mahdollistaa hänelle asianajajan ammatin harjoittamisen tässä viimeksi mainitussa jäsenvaltiossa alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen.

68 Tätä arviota tukevat asianajajan ammatin pysyvän harjoittamisen helpottamisesta muussa jäsenvaltiossa kuin siinä, jossa ammatillinen pätevyys on hankittu, annettavaa parlamentin ja neuvoston direktiiviä koskevan ehdotuksen (KOM(94) 572 lopullinen) perustelut, joiden 3 artiklaa koskevissa huomautuksissa täsmennetään, että "hakijalla on oikeus tulla merkityksi [vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen] luetteloon heti kun hän esittää todistuksen siitä, että hänet on merkitty sen jäsenvaltion, josta hän on peräisin, toimivaltaisen viranomaisen luetteloon".

69 Kuten yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut, helpottaakseen tietyn liikkuvien asianajajien ryhmän sijoittautumista koskevan perusvapauden käyttämistä yhteisön lainsäätäjä ei valinnut järjestelmää, jossa asianomaisten henkilöiden tietoihin kohdistetaan ennakkovalvontaa (ks. em. asia Luxemburg v. parlamentti ja neuvosto, tuomion 43 kohta).

70 Direktiivissä 98/5 ei siis hyväksytä sitä, että sen edellytykseksi, että eurooppalainen asianajaja merkitään vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen luetteloon, asetetaan haastattelu, jonka tarkoitus on mahdollistaa kyseiselle viranomaiselle sen arvioiminen, miten asianomainen henkilö hallitsee tämän jäsenvaltion kielet.

71 Kuten Wilson, Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus ja komissio ovat korostaneet, direktiivissä 98/5 luovuttiin järjestelmästä, jossa eurooppalaisen asianajajan tiedot, muun muassa kielitaito, tarkastetaan ennalta, mutta tähän liitettiin kuitenkin sääntöjä, joilla pyritään takaamaan yhteisössä hyväksyttävän tasoiset yksityisten suojaaminen ja hyvä oikeudenkäyttö (ks. em. asia Luxemburg v. parlamentti ja neuvosto, tuomion 32 ja 33 kohta).

72 Täten direktiivin 98/5 4 artiklassa eurooppalaisille asianajajille asetetulla velvollisuudella, jonka mukaan heidän on harjoitettava vastaanottavassa jäsenvaltiossa

ammattiaan alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen, pyritään tämän direktiivin johdanto-osan yhdeksännen perustelukappaleen mukaan mahdollistamaan erottelu näiden asianajajien ja niiden asianajajien välillä, jotka ovat päässeet ammattiin kyseisessä jäsenvaltiossa, siten, että yksityiset saavat tiedon siitä, ettei ammattilainen, jolle hän uskoo etujensa puolustamisen, ole hankkinut ammatillista pätevyyttään tässä jäsenvaltiossa (ks. vastaavasti em. asia Luxemburg v. parlamentti ja neuvosto, tuomion 34 kohta) ja ettei hänellä ole välttämättä asianmukaisia taitoja, muun muassa kielitaitoa, tämän yksityisen asian hoitamista varten.

73 Asiakkaan edustamiseen tai puolustamiseen oikeudessa liittyvän toiminnan osalta jäsenvaltiot voivat vapaasti velvoittaa eurooppalaiset asianajajat, jotka harjoittavat ammattiaan alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen, direktiivin 98/5 5 artiklan 3 kohdan mukaisesti toimimaan yhdessä joko sellaisen asianajajan kanssa, joka toimii kyseisessä tuomioistuimessa ja joka on tarvittaessa vastuussa tälle tuomioistuimelle, tai yhdessä tässä tuomioistuimessa toimivan "avouén" kanssa. Tällä mahdollisuudella voidaan korvata eurooppalaisella asianajajalla vastaanottavan jäsenvaltion oikeudellisten kielten osaamisessa mahdollisesti olevia puutteita.

74 Direktiivin 6 ja 7 artiklan nojalla eurooppalaisen asianajajan on noudatettava paitsi sen jäsenvaltion, josta hän on peräisin, ammatillisia ja ammattieettisiä sääntöjä myös vastaanottavan jäsenvaltion ammatillisia ja ammattieettisiä sääntöjä kurinpidollisten seuraamusten ja ammatillisen vastuun syntymisen uhalla (ks. tältä osin em. asia Luxemburg v. parlamentti ja neuvosto, tuomion 36–41 kohta). Asianajajiin sovellettavissa ammattieettisissä säännöissä on useimmiten, Euroopan unionin asianajajaliittojen neuvoston (CCBE) hyväksymien eettisten sääntöjen tavoin velvoite pidättäytyä kurinpitoseuraamuksen uhalla sellaisten asioiden hoitamisesta, joiden osalta asianajaja tietää tai hänen pitäisi tietää pätevyytensä riittämättömäksi, esimerkiksi puutteellisen kielitaidon vuoksi (ks. vastaavasti em. asia Luxemburg v. parlamentti ja neuvosto, tuomion 42 kohta). Yhteydet vastaanottavan jäsenvaltion asiakkaisiin, hallintoon ja ammatillisiin järjestöihin sekä kyseisen jäsenvaltion viranomaisten laatimien ammattieettisten sääntöjen noudattaminen edellyttävät eurooppalaiselta asianajajalta asianmukaista kielitaitoa tai avun hankkimista kielitaidon ollessa puutteellinen.

75 Komission tavoin on vielä korostettava, että yksi direktiivin 98/5 tavoitteista on sen johdanto-osan viidennen perustelukappaleen sanamuodon mukaan se, että "antamalla asianajajille mahdollisuu[s] alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen harjoittaa pysyvästi ammattiaan vastaanottavassa jäsenvaltiossa vasta[taan] tarpeisiin, joita on asianajajapalvelujen käyttäjillä, jotka erityisesti sisämarkkinoiden aiheuttaman vilkastuneen liiketoiminnan vuoksi hakevat neuvoja sellaisten rajoja ylittävien liiketoimien suhteen, joihin usein sovelletaan samalla sekä kansainvälistä oikeutta, yhteisön oikeutta että kansallista oikeutta". Tällaiset kansainväliset asiat kuten myös asiat, jotka koskevat muun kuin vastaanottavan jäsenvaltion oikeutta, eivät välttämättä edellytä vastaanottavan jäsenvaltion kielten yhtä hyvää osaamista kuin sellaisten asioiden hoitaminen edellyttää, joissa sovelletaan tämän jäsenvaltion kansallista oikeutta.

76 Lopuksi on todettava, että eurooppalaisen asianajajan rinnastaminen vastaanottavan jäsenvaltion asianajajaan, mitä direktiivillä 98/5 pyritään sen johdanto-osan 14 perustelukappaleen mukaan helpottamaan, edellyttää tämän direktiivin 10 artiklan mukaisesti, että asianomainen henkilö osoittaa, että hän on toiminut vähintään kolme vuotta tosiasiallisesti ja säännöllisesti tämän jäsenvaltion oikeuden parissa, tai jos toiminta on lyhytaikaisempaa, että hänellä on muita tietoja, koulutusta tai ammattikokemusta tämän oikeuden parissa. Tällainen toimenpide mahdollistaa eurooppalaiselle asianajajalle, joka haluaa päästä ammattiin vastaanottavassa jäsenvaltiossa, kyseisen jäsenvaltion kieleen tai kieliin tutustumisen.

77 Edellä todetun vuoksi kolmanteen ja neljänteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 98/5 3 artiklaa on tulkittava siten, että sen edellytykseksi, että asianajaja merkitään toimivaltaisen kansallisen viranomaisen luetteloon muussa jäsenvaltiossa kuin siinä, jossa hän on hankkinut pätevyytensä, harjoittaakseen siellä ammattiaan alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen, ei voida asettaa vastaanottavan jäsenvaltion kielten taidon ennakkovalvontaa.

Oikeudenkäyntikulut

78 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Asianajajan ammatin pysyvän harjoittamisen helpottamisesta muussa kuin siinä jäsenvaltiossa, jossa ammatillinen pätevyys on hankittu, 16 päivänä helmikuuta 1998 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 98/5/EY 9 artiklaa on tulkittava siten, että sen kanssa on ristiriidassa muutoksenhakumenettely, jonka yhteydessä kyseisen direktiivin 3 artiklan mukaisen luetteloon merkitsemisen epäävä päätös on riitautettava ensin elimessä, jonka jäseninä on vain asianajajia, jotka harjoittavat ammattiaan vastaanottavan jäsenvaltion ammattinimikettä käyttäen, ja jonka päätökseen voidaan hakea muutosta elimeltä, jonka jäsenten enemmistö on tällaisia asianajajia, ja kun tämän jäsenvaltion korkeimpaan oikeusasteeseen esitettävän kassaatiovalituksen yhteydessä tuomioistuinvalvonta koskee vain oikeudellisia seikkoja eikä tosiseikkoja.**

2) **Direktiivin 98/5 3 artiklaa on tulkittava siten, että sen edellytykseksi, että asianajaja merkitään toimivaltaisen kansallisen viranomaisen luetteloon muussa jäsenvaltiossa kuin siinä, jossa hän on hankkinut pätevyytensä, harjoittaakseen siellä ammattiaan alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen, ei voida asettaa vastaanottavan jäsenvaltion kielten taidon ennakkovalvontaa.**

Allekirjoitukset